

ACC. N:R M. 16286:1-4.

Landskap: *Skåne* Upptecknare: *Erik Månsson, Glimåkra*
Härad: *Ö. Göinge* Berättare: *John Ekstrand, "*
Socken: *Glimåkra* Berättarens yrke: *glasblåsare*
Uppteckningsår: *1965* Född år *1899 i Glimåkra*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Breddling. s. 1-4.

LUF 127

Skriv endast på denna sida.

Biodling. Blad 1.

Sagesmannen John Ekstrand, glasarbetare, född i Görbjörnarp Glimåkra socken, 1899, ordförande i biodlareföreningen för byarna när mast Glimåkra kyrkoby, från Boalt i norr till Killinge i söder och nedanbäck i väster. Han redovisar här för 22 biodlare med sammanlagt 107 samhällen., vilka antal är i starkt sjunkande på grund av en rad dåliga biår.

Orsaken till minskningen är vidare, menar han, det dåliga salupriset på honungen/nu något bättre/, de genom alltmera intensiv skogsplantering och skogsskötsel med minskande ljungfält som följd upphörande med den s.k. "buska-hösten", d.v.s. slåttern i skogsglänter och ängsmader, som gynnade de honungsrika vildblommorna /blomsterhonungen/ Förr brändes här lycker / svedjades/ och detta befordrade ljungväxterna. Linden vårdades och bevarades här för hemslöjdsändamål men hugges nu ned som ogräs skog. En stor ersättning har man visserligen fått i rapsfälten. Men detta är endast på slätterna utanför vårt samlarområde och utom räckhåll för andra än storodlare med vandringsdrift..

Biodlare var fördem alla torpare och gårdsägare till hushållsbehov och gamla skattelängder berättar om en än större utsträckning i odlingen, då man betalade natura skatt i honung speciellt för byarna Ekeröd Teckarp och Östaröd i en betanisk rik dalgång.

Bönderna i våra dagar ha inte tid med detta sysslande men, speciellt längre söderut betala de gärna avgifter för utplanterng av samhällen på sitt område för hjälpen med befruktningen av fruktträd och klöver. Biodlingen har nu här blivit en fritidssysselsättning för husägare, tjänstemän och speciellt skollärare förekomma i föreningen.

Man har fördem här haft bi till hälftenbruk. Bonden har hållit materialet och torparen stått för skötseln och så har man delat lika avkastningen. Bonden hade ont om tid och torparen ont om pengar. Det hör dock till det förgångna men sagesmannens far hade varit med om det.

Tjugo samhällen är maximum här i området, 3-4 samhällen regel. Från Älmhult berättas dock om en storodlare med 1.500 samhällen, som

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

30/5-65

han i en välordnad transport organisation planterar ut över hela Skåne Han ahr numera inköpt Andrarums skola, som han gjort till central för distributionen av samhällena neråt slätterna.

Bistockar har använts här enligt hörsagner från äldre tid men ingen har sett någon sådan. Sagesmannen har sett bisamhällen i ihåliga träd och även trummat ut sådana. Halmkuper va enda använda förr och förkomma än och användas även för hoptrunnningen av svärmarna. De tillverkades av långhalm sammanflätad med tunna remsor av spaltad hassel. En sådan tillverkare fanns förr i Boalt och en sådan Sven Bengtsson i Hästveda, död för ett tjugotal år sen. Var sådana kuper nu tillverkas är obekant men de finnas att köpa hos slöjehandlare på marknader. De äro av päronform med ett hål i toppen och en öppning nedtill på 35 centimeter. Höjden är 60 centimeter. Kers av pinnar sättas och kransar för skattdåder finnas till. De ha en hatt av långhalm som träs över och sammanhålles över kupan med lösa järnband. Linderot i Nedanbäck har ännu sådana halmkuper men de äro snnars utbytta mot bihus av bräder. Bihusen av modern typ började användas vid sekelskiftet. Den förste som införde detta var skolläraryraren Lundmark i Kjellstorp. De gamla bikuperna tätades med lera eller kogössel som snabbt torkade och blev luktfri. Ekstrand använde sådant senast för 20 år sen. Bikuperna placerades på träbänkar av slaner med glöggade ben och tvärslår. De placerades alltid förr vid söderväggen av boningshuset oftast med stängsel omkring till skydd mot lösspringande husdjur. Till skydd mot myror sattes ofta vattenkeppar under bänkens ben. Till skydd mot bina användes förr och nu slöjer numera dessutom alltid röning med torvströ. i särskilda rökapparater. Om visen omkom dog samhället ut förr men nu tillsätter man ny vise Samhällena fick inte bli mer än tre år gamla för då var vaxet fördärvat. Bikuperna smordes med sockerlage och gnedes med timjan innan samhället togs in. Bina fördrades förr som nu med sockerlag som numera ges i särskilda glaskärl rymmande två liter men förr gavs i låga karotter där man lade friska halmstrån för bina att landa på. Binas fiender var talgöxen, getingar myror och tjuvbin. Mot dessa senare gjorde man flustret mindre då samhället hade större chans att freda sig.

freda sig.

De olika bina kallades drottning, drönare och arbetsbi. Deras samlingsarbete kallades "drag". Bygget kallades "kaker". Bina arbetade bäst i soligt väder och vindstilla. De omkom i regnväder och slogs till marken av vindstötter när de kom fullastade hem. Svärmingen förberedades genom stark öre i samhället dagarna innan och att bina "kassade" i klungor under flustret och för den invigde av små rop, som drottningen utstötte kvällarna före svärmingen. Svärmingen sattes i scen under väldigt brus under varma dagar i början av juni. Svärmen stannade en stund livligt kringflygande över stankupan tills drottningen beslutat sig för färdriktningen. Målet var ofte ett träd alldeles i närheten men ibland satte svärmen iväg kilometervis utåt fälten då det gällde för ägaren att skyndsamt följa efter och konstatera nerslaget. Då han genast skulle meddela jordägaren detta innan han skyndade sig hem efter stöcknings attiralj, som var en ren och färsk kupa ett vitt lakan och en mjuk borste. Han hängde lakanet till skydd höll kupan under och sepade ner hela kassen i raska drag. Bina stannade villigt kvar om han hade lyckats få med visen, i annat fall började svärmen en på nytt.. När man kom hem "trumrades" på samma sätt svärmen ner i den slutliga bestaden. I halmkuporna kunde ingen skötsel av svärmen ske utan vid skattningen måste samhället rökas ihjäl med svavel. och kakerna skäras ut Bina bedövades av svavelångorna och skakades ner i en jerdgrop, som genast igenfylldes och tillstampades. De starkaste och tyngsta samhällena fick överleva. Sedan pressades honungen ut ur vaxkakerna med händerna och silades genom en duk. Den kvarblivna honungen i vaxklumpen koktes sedan ut i vatten till en dryck, som kallades "honungsdricka". Som en delikatess för gillesbord gömdes alltid några färska fyllda kaker, från vilka man sög uthonungen och spottade bort vaxet. Sedan trähusen blivit vanliga efter sekelskiftet har man använt sig av färdigställda ramar för kakbygget och centrifugal maskiner för utpressningen av honungen, "slungning". De första slungorna vore dock avsedda för halmkupsskattningen och bestod endast av en plåtlåda på en stång. Lådan svängdes hastigt runt kring stången som en jättesnura med följsamma rörelser av en armstark karl.

Honungen förvarades förr i lerkrukar, numera i glsaburkar.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

glasburkar. Hos oss talar man om två slags honung: blomsterhonung och ljunghonung med olika smak och konsistens men båda av prima kvalitet, men på slätten finns de också rapshonung, säger man, som smakar som "isterflott". Honungen användes som pålägg på smörgås, löst i hett vatten som läkedryck vid förkylningar och i mjölk, som allmänt nyttigt morrendryck. Nyslungad honung på svart bröd utan smör till morgon kaffet, "ansågs av min gamle far som en guds gåva". Vaxet användes tillsamman med talg tillstöpning av ett slags vardagsljus som kallades "pejter" här på orten.

Biedlarföreningen har varit verksam här med kurser och föreläsningar och har mycket bidragit till intresset för bina.

Särskilda frågor.

Bina stack när de stördes under stark arbetsiver. Om man slog efter ett bi kom genast hundra andra till och ville sticka. "Stå stilla och låt de bida" var rådet man fick. En erfaren biodlare såg till att det fann en buske i närheten av bigården om man då blev förföljd av ett ilsket surrande bi gick man sakta bort mot busken och svängde runt den då biet genast tappade kontakten. "Bistick är bra mot vark" sa man här.

"Bistick är nyttigt, dock inte mer än hundra i taget". Bina är känsliga för lukter och råkar i ursinne mot en svettig eller ören person. Mot bistick användes salubrin. Förr användes saft av taklök. När sagesmannen går till bina badar han och byter underkläder. Han har aldrig någon svårighet med stick. Dock använder han rökapparat vid vise-undersökningarna. "Bikung" kallas den som har många samhällen och intresse för bina.

Man säljer och byter samhällen utan allt skrock och förnyar rasen med inköpta visar. Samhällena kontrolleras med vise så att svärmning sällan sker och samhällena där av växa desto större och dragfriskare. Ordstaäv om bin är: "Flitig som ett bi." "Sticken som ett bi".